

21

KOMBINAT URZĄDZEŃ MECHANICZNYCH
"SUMAR - ŁABĘDY"
ZAKŁADY MECHANICZNE "ŁABĘDY"
W GLIWICACH

I N S T R U K C J A
ZASAD WPROWADZENIA I PROWADZENIA
RACHUNKU KOSZTÓW JAKOŚCI

GLIWICE, CZERWIEC 1980 r.

E1/1180/80

ZARZĄDZENIE Nr 21/K/80

Dyrektora
Kombinatu Urządzeń Mechanicznych
"BUMAR - ŁĄBĘDY"

z dnia 12 czerwca 1980 r.

w sprawie: wprowadzenia w Kombinacie rachunku kosztów jakości.

Celem wykonania zarządzenia Nr 18/80 Naczelnego Dyrektora ZPMB "BUMAR" z dnia 31.05.80 r. w sprawie wprowadzenia we wszystkich jednostkach produkcyjnych zgrupowanych w zjednoczeniu rachunku kosztów jakości, zarządzam co następuje:

1. Wprowadzam w życie opracowaną instrukcję prowadzenia w Kombinacie rachunku kosztów jakości stanowiącą załącznik do niniejszego zarządzenia.
2. Zobowiązuję Kierownika Ośrodka Szkolenia Zawodowego do zorganizowania w porozumieniu z Głównym Księgowym Kombinatu szkolenia w zakresie rachunku kosztów jakości zainteresowanych pracowników i kierowników komórek organizacyjnych, współpracujących w tym zakresie w III-dekadzie bm.
3. Powołuję zespół optymalizacji kosztów jakości dla dokonywania okresowej oceny kształtowania się tych kosztów i ustalania wniosków w składzie:

Przewodniczący	-	mgr inż. J. Dyka	DW
Z-ca przewodniczącego	-	mgr J. Matuła	EE
Członek	-	inż. R. Jankowski	PS
-"	-	mgr E. Czerw	DR
-"	-	inż. E. Salamon	WK
-"	-	mgr inż. E. Molinek	TK
-"	-	mgr inż. S. Konopacki	TT
-"	-	mgr inż. R. Macn	TO
-"	-	J. Oles	TP

Równocześnie upoważniam przewodniczącego zespołu do powoływania doraznie innych kierowników Dz./Wydz./Oddz. do prac w komisji w zależności od tematyki rozpatrywanych zagadnień oraz zorganizowanie odprawy z zainteresowanymi komórkami przed wdrożeniem w celu uściślenia prawidłowej klasyfikacji kosztów jakości i dokumentacji na podstawie której będą te koszty zbierane.

4. Zobowiązuję Dyrektorów Pionów i Dyrektorów Zakładów w Kombinacie oraz Głównego Księgowego do bieżącego prowadzenia rachunku kosztów jakości począwszy od dnia 1 lipca 1980 r.

5. Kierowników zainteresowanych komórek organizacyjnych wyszczególnionych w instrukcji czynię odpowiedzialnych za właściwe i terminowe wdrożenie i prowadzenie rachunku kosztów jakości.
6. Nadzór i koordynację nad pracami związanymi z realizacją niniejszego zarządzenia powierzam Z-cy Dyr. Kombinatoru d/s Obsługi Technicznej Wyrobów i Głównemu Księgowemu Kombinatoru, każdemu w jego zakresie działania.
7. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Dyrektor Kombinatoru

dr inż. Witold Szczepański

Rozdzielnik:

A, B, D, E.

KOMBINAT URZĄDZEŃ MECHANICZNYCH
"BIMAR - ŁABĘDY"
ZAKŁADY MECHANICZNE "ŁABĘDY"
W GLIWICACH

W ZADNIERZAN:

I N S T R U K C J A

ZASAD WDROŻENIA I PROWADZENIA
RACHUNKU KOSZTÓW JAKOŚCI

GLIWICE, CZERWIEC 1980 r.

WSTĘP

Zjednoczenie Przemysłu Maszyn Budowlanych "Bumar" pismem znak: RI/23/80 z dnia 19 stycznia 1980 r. zobowiązało nasze przedsiębiorstwo do wdrożenia z dniem 1 lipca 1980 r. rachunku kosztów jakości.

Kompleks zagadnień objętych pojęciem rachunku kosztów jakości oraz zmian z nim związanych, został włączony do "programu rozwoju i doskonalenia rachunku kosztów" - realizowanego na podstawie wydanego zarządzenia nr 20 Naczelnego Dyrektora ZPMB "Bumar" z dnia 24 października 1979 r. w sprawie informatyzacji rachunku kosztów w przedsiębiorstwach przemysłowych ZPMB "Bumar" Instrukcja niniejsza opracowana została na podstawie zawartych wytycznych:

- a/ w opracowanej przez ZPMB "Bumar" - Ramowej instrukcji rachunku kosztów jakości jako elementu systemu oddziaływania na jakość produkcji" - wydanie z miesiąca listopada 1979 r.
- b/ w opracowanych wytycznych przez MPM - Ośrodek Badania i Kontroli Jakości Wyrobów Przemysłu Maszynowego w sprawie rachunku kosztów jakości,
- wydanie z miesiąca stycznia 1980 r.

Celem opracowanego systemu prowadzenia rachunku kosztów jakości jest uzyskanie rzeczywistego i pełnego obrazu kosztów jakości służącego kierownictwu przedsiębiorstwa dla podjęcia skutecznych przedsięwzięć zmierzających do poprawy jakości produkcji i efektywności gospodarowania.

1. KLASYFIKACJA KOSZTÓW JAKOŚCI.

Dla zapewnienia prawidłowego prowadzenia rachunku kosztów jakości niezbędne jest:

- 1.1. zapewnienie prawidłowej klasyfikacji kosztów jakości i dekretacji źródłowej dokumentacji techniczno-produkcyjnej, opracowanych planów przedsięwzięć zmierzających do poprawy jakości produkcji, tematów związanych z jakością produkcji ujętych w planie postępu technicznego.

Koszty jakości obejmują poniesione nakłady /wydatki/, które zaklasyfikowane zostały do trzech podstawowych kategorii kosztów jakości:

- do kosztów zapobiegania wytwarzania wyrobów o niewłaściwej jakości,
- do kosztów oceny poziomu jakości,
- do kosztów strat na brakach.

Szczegółowe rodzaje kosztów zaliczone do poszczególnych kategorii kosztów jakości są zawarte w załącznikach Nr nr 1, 2 i 3, dołączonych do niniejszej instrukcji, w których również są ustalone symbole kont syntetycznych kosztów jakości, z rozwinięciem analitycznym.

Na podstawie danych ujętych w załączniku nr 1, 2 i 3 należy klasyfikować i dekretować, dokumentację dotyczącą kosztów jakości.

Za prawidłową klasyfikację kosztów jakości w dokumentacji technologiczno-produkcyjnej ustala się odpowiedzialne niżej wyszczególnione komórki organizacyjne.

- WK - Szef Kontroli Jakości
- TP - Dział Ogólno-Techniczny
- TK - Główny Konstruktor
- TT - Główny Technolog
- TO - Główny Metalurg
- TN - Główny Specjalista d/s Gospod.Narzędziowej
- TM - Główny Mechanik

1.2. prowadzenie prawidłowej ewidencji kosztów jakości na kontach syntetycznych oraz analitycznych, wykazanych w załącznikach Nr nr 1, 2 i 3, rozliczanych na podstawie wystawionej dokumentacji niezbędnej dla rozliczania kosztów jakości, odpowiednio zadekretowanej /wpisanym symbolem konta syntetycznego, analitycznego kosztów jakości/ przez komórki organizacyjne wykonujące zadania związane z rozliczeniem kosztów jakości. Odpowiedzialnym za prowadzenie prawidłowej ewidencji kosztów jakości czyni się pion Głównego Księgowego.

2. OGÓLNE ZASADY DOKUMENTOWANIA KOSZTÓW JAKOŚCI .

Celem zapewnienia prawidłowego grupowania i ewidencjonowania kosztów jakości, komórki organizacyjne potwierdzające wykonanie usług zewnętrznych, względnie wystawiające dokumenty na rozliczenie kosztów jakości, powstałych wewnątrz przedsiębiorstwa, powinny oprócz dotychczas obowiązującej, stosowanej symbolistyki kont /miejsc powstawania kosztów", oraz "zleceń produkcyjno-usługowych" oznaczać wystawioną dokumentację na rozliczenie kosztów jakości, dodatkowo pieczętką o treści "Koszty jakości konto nr" dekretując /wpisując symbol konta/ właściwe konto ustalone na rozliczenie kosztów jakości z tabelki nr 1 i 2. Wystawione dokumenty na rozliczenie kosztów własnych zakwalifikowane są do kosztów jakości w/g następujących rodzajów kosztów nie podlegają dodatkowemu oznaczeniu pieczętką o treści "Koszty jakości konto Nr".

- a/ strat na brakach /zewnętrznych i wewnętrznych/ w tym kosztów napraw gwarancyjnych,
- b/ płac pracowników służby jakości zakwalifikowanych do rozliczenia kosztów jakości.
- c/ kar umownych z tytułu złej jakości wyrobów i usług,
- d/ zleceń postępu technicznego.

Ujęte koszty w punkcie a - d będą zaliczane do kosztów jakości z dokonanych rozliczeń :

- a/ na koncie 509 "Braki",
- b/ na koncie 592 - koszty oceny jakości na podstawie sporządzonych list płac pracowników służby jakości z doliczeniem narzutu na ubezpieczenie społeczne, podatku od płac oraz funduszu dla załogi.

- c/ na analitycznym koncie strat nadzwyczajnych 480-11 zapłaconych kar za złą jakość sprzedanych wyrobów i usług,
- d/ na koncie 963 - fundusz postępu techniczno-ekonomicznego rozliczenie kosztów zleceń zaliczonych do kosztów jakości z kont analitycznych. Osrodek Informatyki /EI/ dla potrzeb rozliczenia kosztów jakości na podstawie otrzymanych dowodów oznaczonych pieczętką "koszty jakości konto nr" powinien wykonać dodatkowe odrębne tabulogramy rozdzielników w systemach:
 - a/ SIKUP 1300 "Ewidencja stanów i obrotów materiałowych",
 - b/ Keeper "Kompleksowy automatyczny system płac, ewidencji i rozliczenia",
 - c/ amortyzacja środków trwałych
 - opracowanych zgodnie z klasyfikacją wykazaną w załącznikach nr 1 i 2 do niniejszej instrukcji

3. OBIEG DOKUMENTACJI.

Podstawową dokumentacją w zakresie obejmującym rozliczenie kosztów jakości stanowią:

3.1. Koszty zewnętrzne

- faktury i noty wystawione przez przedsiębiorstwa obce, oraz Zakłady wcinodzące w skład n/Kombinatu.

3.2. Koszty wewnętrzne

- kwity materiałowe
- karty robocze
- karty braków nienaprawialnych
- rozdzielniki kosztów
- listy płac pracowników służby jakości
- wykaz godzin przepracowanych przez Dział TK,TT i TO
- protokoły i wykazy produkcji zdeprecjonowanej, złomowanej
- protokoły strat nadzwyczajnych dotyczące jakości produkcji
- polecenia wyjazdu służbowego.

Obieg dokumentacji zarówno zewnętrznej jak również wewnętrznej nie ulega zmianie i powinien odbywać się na zasadach ogólnie dotychczas obowiązujących przy przestrzeganiu ustalonego dodatkowego obowiązku oznaczania dokumentów pieczętką "koszty jakości" za wyjątkiem wymienionych dokumentów w punkcie 3 niniejszej instrukcji.

- 4 -

4. SPOSÓB OPRACOWANIA DOKUMENTACJI I EWIDENCJONOWANIA KOSZTÓW JAKOŚCI W LAKRESIE:

4.1. Dział dotyczących kosztów jakości

- na podstawie dokonanej klasyfikacji zaliczenia płac pracowników służby jakości do poszczególnych analitycznych kont kosztów jakości. Dział RP przekazuje do Działu RK co miesiąc w terminie do dnia 10-go każdego następnego miesiąca po miesiącu sprawozdawczym, dane niezbędne do rozliczenia kosztów jakości ustalone na podstawie sporządzonych list płac pracowników służby jakości.

4.2. Działy Głównego Konstruktora, Technologa oraz Metalurga zobowiązane są do sporządzenia rozliczenia przeprosownego czasu pracy wykazując w nich przeprosowane godziny przy pracach dotyczących kosztów jakości i odpowiednio je zakwalifikować zgodnie z wytycznymi ustalonymi w niniejszej instrukcji. Rozliczenie czasu pracy TK, TT i TO przekazane winno być do Działu RK w terminie do dnia 5-go każdego następnego miesiąca po miesiącu sprawozdawczym.

4.3. Dział Głównego Mechanika przy współudziale WK - w ewidencji środków trwałych, wyodrębni środki trwałe związane przedmiotowo z aparaturą kontrolno-pomiarową przez oznaczenie ich pieczętką "koszty jakości konto nr"
Ośrodek Informatyki sporządzi dodatkowy odrębny rozdziałnik amortyzacji środków trwałych zakwalifikowanych do kosztów jakości w terminie do dnia 7-go każdego następnego miesiąca po miesiącu sprawozdawczym z przeznaczeniem dla Działu RK.

4.4. Dział TN przy współudziale WK wyodrębni w ewidencji przedmiotów niestrawnych narzędzia i przyrządy pomiarowo-kontrolne, których umorzenie powinny być rozliczone na konto kosztów jakości 591-1 "Koszty użytkowania narzędzi i przyrządów pomiarowych". Kwity materiałowe wystawione na pobranie zakwalifikowanych narzędzi i przyrządów pomiarowo-kontrolnych winny być oznaczone pieczętką "koszty jakości Nr....."

4.5. Pozostałe koszty jakości rozliczane będą na podstawie opracowanych dodatkowych rozdziałników kosztowych, sporządzonych na podstawie dokumentacji oznaczonej pieczętką "koszty jakości", konto Nr" przez :

ET - opracowanych metodą zmechanizowaną

RK - " " " " ręczną.

- 5 -

5. ANALIZA I OCENA KOSZTÓW JAKOŚCI:

Mając do dyspozycji ewidencję kosztów jakości uzyskuje się dodatkową możliwość analizy kosztów i porównania ich z dochodami zgodnie z nomenklaturą podaną w załączniku Nr 6. "zestawienie kosztów jakości i dochodów".

Analiza przeprowadzona w oparciu o wymienione zestawienie jest podstawą oceny efektywności ekonomicznej kompleksowego systemu sterowania jakością pracy. Powinna być traktowana jako podstawa porównania kosztów jakości z planowanym limitem kosztów jakości, z planowanym kosztem własnym wyrobów, z dochodami produkcji sprzedanej, kosztami jej wytwarzania, produkcją dodaną, oraz zyskiem bilansowym. Analizę i ocenę kosztów jakości opracowuje Pion Z-cy Dyrektora d/s Ekonomicznych co kwartał na podstawie otrzymanych danych z Pionu Głównego Księgowego sporządzonych na załączniku nr nr 6 i 7 i przekazuje zainteresowanym w terminie do dnia 25-go następnego miesiąca po okresie sprawozdawczym, a roczną do dnia 15-lutego następnego roku. Analizę i ocenę kosztów jakości winny otrzymywać następujące komórki organizacyjne przedsiębiorstwa:

DN, DT, DE, DP, DH, DR, WK, KZ PZPR i Zakł. Koło SIMP, DW.

KLASYFIKACJA KOSZTÓW DZIAŁALNOŚCI ZAPOBIEGAWCZEJ

/ K o n t o 591 /

Konto anali- tyczne	Rodzaj i specyfikacja kosztów
1	2

591-1	<u>Koszty planowania jakości nowych i zmodernizowanych wyrobów</u> - ocena wzorców, prototypów, serii informacyjnej, - badanie przydatności materiałów i surowców, - prace naukowo-badawcze wyprzedzające opracowanie nowych rozwiązań konstrukcyjnych z udziałem placówek naukowo-badawczych, - inne badania wyrobu i procesów na etapie nowego uruchomienia związane z zapewnieniem założonego poziomu jakości.
591-2	<u>Koszty poprawy jakości produkowanych wyrobów.</u> - koszty opracowania oraz wdrożenia zmian konstrukcyjnych i technologicznych zmierzających do poprawy jakości, ujętych w planach poprawy jakości lub dotyczących zmian doraźnych.
591-3	<u>Koszty zapewnienia wymaganej jakości materiałów, surowców i półfabrykatów z zakupów /dostaw kooperacyjnych/.</u> - koszty zawarcia kontraktów i umów z dostawcami celem uzyskania poprawy jakości dostaw i utrzymania ich jakości na wymaganym poziomie, - koszty studiów warunków i możliwości dostawcy, oceny jakości dostaw oraz kompletowania, opracowania i przekazywania informacji o dostawcach.
591-4	<u>Koszty planowania kontroli i kierowania jakością</u> - nakłady na opracowanie: - metod kontroli procesów produkcyjnych, - instrukcji kontroli jakości, - planów kontroli statystycznej, - metod badań niezawodności i trwałości, - systemów sterowania jakością produkcji.

591-5. Koszty specjalistycznych środków kontroli.

- nakłady na projektowanie i wykonanie /systemem zleconym i własnym/ specjalistycznej aparatury pomiarowo-kontrolnej
- koszty remontów, napraw, konserwacji i legalizacji specjalistycznej aparatury pomiarowo-kontrolnej,
- koszty amortyzacji lub zużycia specjalistycznej aparatury pomiarowo-kontrolnej dla poprawy skuteczności działania kontroli jakości.

591-6 Koszty szkolenia w zakresie jakości.

Nakłady na:

- przygotowanie programów szkolenia,
- realizację programów szkolenia w zakresie nowoczesnych metod zapewnienia jakości dla pracowników wszystkich komórek organizacyjnych przedsiębiorstwa,
- szkolenie personelu obsługi u dostawców i odbiorców /w tym: placówek serwisowych/.

591-7 Koszty realizacji programów motywacyjno-propagandowych na rzecz jakości.

- koszty organizowania jakościowych giełd racjonalizatorskich,
- koszty organizowania odczytów, spotkań, dyskusji i publikacji w zakładowych środkach przekazu,
- koszty propagandy wizualnej itp.

591-8 Koszty badań porównawczych.

- nakłady na badania porównawcze produkowanych wyrobów z wyrobami produkującymi firm krajowych i zagranicznych w zakresie parametrów jakościowych, trwałości i niezawodności.

591-9 Koszty działań zapobiegawczych

- nakłady związane z realizacją wniosków wynikających ze współpracy z użytkownikami wyrobów,
- koszty organizowania spotkań z użytkownikami, ankietyzacja jakości i niezawodności wyrobów itp.
- nakłady na różne inne przedsięwzięcia na rzecz poprawy jakości.

Komentarz do kosztów działalności zapobiegawczej /konto 591/

W grupie dotyczącej kosztów działalności zapobiegawczej należy umować koszty niezależne od źródeł ich sfinansowania. Z reguły będą to nakłady sfinansowane ze środków obrotowych przedsiębiorstwa. Należy również zaliczać do grupy tej nakłady poniesione przez przedsiębiorstwo, a sfinansowane z funduszy specjalnych, zwłaszcza fundusz postępu techniczno-ekonomicznego, oraz fundusz prac.badawczych. Koszt prowadzonych prac przez zaplecze naukowo-badawcze, zarówno własne jak i spoza przedsiębiorstwa /instytuty, uczelnie i ośrodki badawczo-rozwojowe/ dotyczących tematyki działalności zapobiegawczej - zalicza się na podstawie umów i faktur do kosztów grupy I.

Przy kwalifikowaniu kosztów związanych z planowaniem jakości nowych i zmodernizowanych wyrobów oraz poprawą jakości produkowanych wyrobów - należy uwzględnić wyłącznie zakres prac dotyczących zapewnienia pożądanej jakości typu i wykonania. Wymaga w związku z tym zakwalifikowania przez pracowników pionu technicznego oraz służbę jakości rodzajów czynności i prac, które dotyczą problematyki jakości w ramach ogółu prac związanych z przygotowaniem nowej lub zmodernizowanej produkcji.

KLASYFIKACJA KOSZTÓW OCENY JAKOŚCI /konto 592/.

Konta analityczne	Rodzaj i specyfikacja kosztów
-------------------	-------------------------------

592-1	<p><u>Koszty oceny dostaw z zakupu /koszty odbioru jakościowego dostaw/</u>
związane z:</p>   - kontrolą dostaw materiałów i półfabrykatów z zakupu, - kontrolą narzędzi pomiarowych i kontrolnych, - badaniami specjalistycznymi wykonywanymi przez jednostki zewnętrzne. <p>Koszty oceny dostaw z zakupu obejmują:</p>   - płace bezpośrednie wraz z narzutami, które poniesione zostały w związku z przeprowadzaną kontrolą dostaw i półfabrykatów, - koszty kontroli wykonywanych przez zewnętrzne jednostki badawcze /rozliczane na podstawie faktur obcych/, - wartość próbek zużytych w badaniach niszczących, - wartość materiałów pomocniczych zużytych do badań dostaw zarówno przez odbiorcę jak i jednostki zewnętrzne dokonujące badań.
592-2	<p><u>Koszty ocen jakościowych własnych półfabrykatów</u>
związane z:</p>   - kontrolą jakości półfabrykatów własnej produkcji /międzyoperacyjną/, - samokontrolą, - inspekcjami, - badaniami wykonywanymi przez jednostki zewnętrzne. <p>Koszty ocen jakościowych własnych półfabrykatów obejmują:</p>   - płace bezpośrednie wraz z narzutami, które poniesione zostały w związku z przeprowadzoną oceną i kontrolą półfabrykatów własnej produkcji, samokontrolą i pracą inspekcyjną, - koszty badań półfabrykatów przez jednostki zewnętrzne /rozliczane na podstawie faktur obcych/, - wartość próbek w postaci półfabrykatów własnej produkcji poddanych badaniom przez jednostki zewnętrzne oraz wartość materiałów pomocniczych zużytych do tych badań.

592-3 Koszty odbiorów jakościowych wyrobów gotowych
związane z:

- kontrolę ostateczną wyrobów gotowych,
- inspekcjami,
- badaniami i oceną wykonywaną przez jednostki zewnętrzne.

Koszty odbiorów jakościowych wyrobów gotowych obejmują:

- płace bezpośrednio wraz z narzutami, które poniesione zostały w związku z przeprowadzoną kontrolą i oceną wyrobów gotowych i pracą inspekcyjną,
- koszty badań wyrobów gotowych przez jednostki zewnętrzne /rozliczane na podstawie faktur obcych/,
- koszt wytworzenia wyrobów gotowych, które zostały zniszczone w czasie prób i badań z uwzględnieniem wartości odzysku /sprzedaż wyrobów niepełnowartościowych/,
- wartość materiałów pomocniczych zużytych w trakcie oceny i kontroli jakości wyrobów gotowych producenta oraz w jednostkach zewnętrznych.

592-4 Koszty użytkowanych narzędzi i przyrządów pomiarowych
związane z:

- szkoleniem w zakresie obsługi i umiejętności posługiwanie się aparaturą pomiarowo-kontrolną,
- tłumaczeniami instrukcji o obsłudze aparatury pomiarowo-kontrolnej,
- umorzeniem narzędzi i przyrządów pomiarowo-kontrolnych.

592-5 Koszty sprawności technicznej urządzeń pomiarowo-kontrolnych
związane z:

- utrzymaniem w stanie pełnej sprawności narzędzi i aparatury pomiarowo-kontrolnej,

Powyższa grupa kosztów obejmuje nakłady poniesione:

- na konserwację narzędzi i aparatury pomiarowo-kontrolnej /płace bezpośrednio wraz z narzutami pracowników zajmujących się konserwacją: wartość materiałów pomocniczych zużytych w celu utrzymania aparatury pomiarowo-kontrolnej oraz narzędzi w stanie pełnej sprawności/,
- na legalizację i okresową kontrolę przez jednostki zewnętrzne /faktury obce/.

592-6 Koszty prób i badań laboratoryjnych związane z:

- ocenę jakości typu i wykonania wyrobów z bieżącej produkcji,
- ocenę stabilności produkcji,

Koszty prób i badań laboratoryjnych obejmują koszty:

badań niezawodności: badań nieznaczących; badań wyrobów przez jednostki zewnętrznej /faktury obce/.

We wszystkich tych badaniach uwzględnia się wartość próbek pobranych do badań, wartość materiałów pomocniczych zużytych do tych badań, płace bezpośrednio wraz z narzutami oraz inne koszty /pośrednio/ utrzymania laboratorium.

592-7 Koszty uzyskania znaków jakości, bezpieczeństwa i zgodności z normą związane z:

- badaniami wyrobów na znaki jakości, bezpieczeństwa lub zgodności z normą.

Obejmują one koszty prób i badań wyrobów w zakładzie oraz w jednostkach kwalifikujących /faktury obce/ - opłaty za przyznanie znaków jakości bezpieczeństwa i zgodności z normą.

592-8 Inne koszty oceny jakości związane z:

- badaniami eksploatacyjnymi wyrobów u użytkowników,
- przedsięwzięciami mającymi na celu kontrolę i ocenę wyrobów, półfabrykatów, materiałów i usług, które nie zostały zakwalifikowane do w/w pozycji kosztów.

KLASYFIKACJA KOSZTÓW JAKOŚCI

a/ koszty strat na brakach /wewnętrznych i zewnętrznych/
konto syntetyczne 509.

Konto anali- tyczne	Rodzaj kosztów jakości	Specyfikacja kosztów a jako- ci
1	2	3
509/0	Koszty braków nienaprawialnych 'wewnętrznych	Straty wynikające z wyceny braków zgodnie z obowiązują- cymi zasadami
509/1	Koszty braków wewnętrznych naprawialne	- " -
509/2	Koszty braków zewnętrznych nienaprawialnych /krajowe/	- " -
509/3	Koszty braków zewnętrznych naprawialnych /krajowe/	Koszty napraw gwarancyjnych, części, maszyn i usług krajowych
509/5	Koszty braków zewnętrznych nienaprawialnych /zagraniczne/	Koszty napraw gwarancyjnych części maszyn i usług ekspor- towych
509/6	Koszty napraw gwarancyjnych /zagraniczne/	
a/ Koszty zapłaconych kar - konto syntetyczne "460"		
480-11	Kary umowne za złę jakość produkcji	Zapłacone kary za złę jakość sprzedanej produkcji i usług.

1. Pojęcie braków.

- 1.1. Pod pojęciem braków rozumie się wyroby gotowe lub półfabrykаты doprowadzone do określonej fazy wykonania, których jakość nie odpowiada ustalonym dla nich warunkom technicznym lub warunkom zamówienia.
- 1.2. Do braków produkcyjnych zalicza się w szczególności:
 - wyroby gotowe nie spełniające wymagań warunków technicznych, ujawnione w magazynie lub u odbiorcy, niezależnie od okresu ich produkcji,
 - wyroby gotowe wykonane w nadwyżce /ponad ilość przewidzianą w zamówieniu - zleceniu /jeżeli wykonywane są dla indywidualnego odbiorcy i brak jest innych zamówień,
 - półfabrykаты i detale bez względu na ich fazę wykonania, nie spełniające wymagań określonych warunkami technicznymi i nie zaliczone do odpadów technologicznych,
 - materiały i półfabrykаты obce, zabrakowane w procesie produkcji po upływie okresu reklamacyjnego lub gwarancyjnego.
- 1.3. Do braków nie zalicza się:
 - odpadów technologicznych uwzględnionych w dokumentacji technologicznej
 - detali pobranych do produkcji i nie zużytych w wyniku selekcji /doбору parametrów/, na które brak nabywców oraz możliwości zagospodarowania.
- 1.4. Na wszystkie ujawnione w procesie produkcyjnym braki zarówno naprawialne, jak i nienaprawialne, wystawiane są przez kontrolę techniczną /ostateczną lub międzyoperacyjną/ karty braków. W kartach tych należy wyodrębnić braki.
- 1.5. Wszystkie braki zbierane są w izolatorze braków i ewidencjonowane w odrębnych kartotekach. Różchód z izolatora w celu sprzedaży, dalszej produkcji lub złomowania następuje na podstawie dowodów Pw, kartów Rw lub protokółów złomowania.

2. Rodzaje braków

- 2.1. W zależności od miejsca ujawnienia braków rozróżnia się braki wewnętrzne i braki zewnętrzne.
Braki wewnętrzne ujawniane są w wydziałach produkcyjnych /w fazie produkcji / oraz w magazynach, tj. miejscach składowania wytworzonych przedmiotów.
Braki zewnętrzne ujawniane są u odbiorcy w wyniku reklamacji oraz u użytkowników, gdy usterki wyrobów stwierdzono w czasie ich eksploatacji są naprawione nieodpłatnie w ramach gwarancji lub odrębnych zobowiązań, bez względu na to, czy przedsiębiorstwo tworzy, czy nie tworzy rezerwy na naprawy gwarancyjne.
- 2.2. W ramach braków zewnętrznych, w zależności od kierunku sprzedaży wyrobów, rozróżnia się braki dotyczące produkcji krajowej i braki dotyczące produkcji eksportowej.
- 2.3. W zależności od rodzaju wad braki dzieli się na naprawialne i nienaprawialne /ostateczne/.
Brakami naprawialnymi są to produkty, których naprawa jest możliwa i ekonomicznie uzasadniona.
Brakami nienaprawialnymi są to produkty, których naprawa jest technicznie niemożliwa lub nieopłacalna.
- 2.4. W zależności od przyczyn powstawania braków rozróżnia się braki zawinione i braki niezawinione.
Braki zawinione powstają głównie z winy robotnika i dozoru technicznego. Braki niezawinione są spowodowane są wadami ukrytymi materiału lub powstają z przyczyn niezależnych od robotnika i dozoru technicznego.
- 2.5. Przedmioty zakwalifikowane do braków nieprawidłowych nie mogą być kierowane do dalszej obróbki / następnej operacji/ lub montażu. W celu uniemożliwienia wprowadzania braków do dalszej produkcji - stwierdzone braki nienaprawialne powinny być odpowiednio oznaczone i bieżąco przekazywane do izolatora braków.

3. Ustalanie strat na brakach.

3.1. Stratę na brakach ustala się:

- a/ w przypadku braków nienaprawialnych, ujawnionych w toku produkcji - jako różnicę między ich technicznym kosztem wytworzenia, a wartością odpadów z tych braków i ewentualnym częściowym pokryciem straty przez osoby odpowiedzialne za jej powstanie;
- b/ w przypadku braków nienaprawialnych, ujawnionych w magazynie wyrobów gotowych lub u odbiorcy - jako różnicę pomiędzy ich fabrycznym kosztem wytworzenia lub fabrycznym kosztem wytworzenia produktu zastępczego, powiększonym o ewentualne koszty związane z wymianą braku na produkt pełnowartościowy, a wartością odpadów z tych braków i ewentualnym częściowym pokryciem straty przez osoby odpowiedzialne za jej powstanie;
- c/ w przypadku zabrakowanych materiałów i półfabrykatów obcych, których wady ujawnione zostały w produkcji po okresie reklamacyjnym - jako różnicę pomiędzy ceną ewidencyjną tych materiałów, a wartością odpadów;
- d/ w przypadku braków naprawialnych, ujawnionych w toku produkcji w magazynie wyrobów gotowych lub u odbiorcy - jako różnicę między kosztem ich naprawy ustalonym na poziomie technicznego kosztu wytworzenia, a wartością odpadów z tych braków i ewentualnym częściowym pokryciem straty przez osoby odpowiedzialne za jej powstanie;
- e/ w przypadku napraw gwarancyjnych - jako rzeczywiste lub zryczałtowane w zależności od postanowień umów zawartych z jednostkami handlu;
- f/ w przypadku zwrotu wyrobów przez użytkowników w okresie gwarancji - jako różnicę pomiędzy ich fabrycznym kosztem wytworzenia, a kosztem nowoustalonym wg. procentu przeceny dla celów dalszej ewidencji tych wyrobów /przedmiotów/.

3.2. Podstawę do ustalenia kosztów braków nienaprawialnych ujawnionych w toku produkcji, są karty kosztu normatywnego /taryfikatory/. Dla ustalenia kosztów braków przyjmuje się normatywną wartość materiałów, ewentualnie obróbki obcej oraz wartość płac bezpośrednich - przewidzianych dla określonej operacji produkcyjnej, w której produkt uznany został za błąk nienaprawialny.

Koszty wydziałowe dolicza się na podstawie narzutów normatywnych /planowych/.

Przy produkcji seryjnej niestabilizowanej i w jednostkowej, gdy nie ma kart kosztu normatywnego, koszty braków ustala się na podstawie odpowiednio oznaczonej dokumentacji związanej z "odrobieniem braków"; podobnie jak postępuje się z naprawą braków.

- 3.3. Podstawą do ustalenia kosztów braków nienaprawialnych, ujawnionych w magazynie wyrobów gotowych lub u odbiorcy, są ceny ewidencyjne tych wyrobów /przyjęte do ewidencji na koncie 601 "Wyroby na składzie"/.
- 3.4. W przypadku wyrobów, które nie odpowiadają warunkom technicznym lub warunkom zamówienia - stratę na brakach oblicza się wg. normatywnego lub planowanego technicznego kosztu wytworzenia.
- 3.5. W przypadku sprzedaży zabrakowanych uprzednio wyrobów nie odpowiadającym warunkom technicznym zamówienia, na które były wykonane - jeśli przedsiębiorstwo zalicza te wyroby w momencie ich sprzedaży do wykonania planu produkcji - normatywne lub planowane koszty wytworzenia sprzedanych wyrobów zmniejszając koszty braków bieżącego okresu, powstałych w ramach tej samej jednostki kalkulacyjnej /wyrobu/. Jeżeli wyroby tej samej jednostki kalkulacyjnej nie są już produkowane - normatywne lub planowane koszty wytworzenia sprzedanych wyrobów zmniejszając koszty wydziałowe lub ogólnozakładowe.

4. Ewidencja strat na brakach.

4.1. Ewidencja braków produkcyjnych powinna zapewnić:

- kompletne ujawnienie braków i zupełne ich odizolowanie od bieżącej produkcji,
- ścisłe rozliczenie produkcji z ilości zabrakowanych przedmiotów oraz rozliczenie z materiałów pobranych do produkcji,
- analizę braków wg. miejsc i przyczyn powstawania,
- ustalenie wartości strat i kosztów ponoszonych na skutek powstawania braków,
- skalkulowanie kosztów dotyczących naprawy braków oraz ujęcie kosztów braków nienaprawialnych i ostatecznych strat

na brakach wg. wyrobów /zleceń/lub ich grup stanowiących jednostki-kalkulacyjne.

- 4.2. Dla celów statystycznych i analizy strat na brakach stosuje się następujący podział analityczny kosztów braków ewidencjonowanych na koncie "Braki" /509/.

Braki wewnętrzne

- Braki nienaprawialne,
- koszty napraw braków /braki naprawialne/.

Braki zewnętrzne krajowa /reklamacje odbiorców krajowych/

- Braki nienaprawialne,
- Koszty reklamacji i napraw gwarancyjnych wyrobów nie objętych rezerwą na naprawy gwarancyjne,
- Koszty napraw gwarancyjnych wyrobów objętych rezerwą na naprawy gwarancyjne.

Braki zewnętrzne zagraniczne /reklamacje odbiorców zagranicznych

- Braki nienaprawialne,
- Koszty napraw gwarancyjnych wyrobów nie objętych rezerwą na naprawy gwarancyjne,
- Koszty napraw gwarancyjnych wyrobów objętych rezerwą na naprawy gwarancyjne.

- 4.3. Konto "braki nienaprawialne wewnętrzne" i "koszty napraw braków wewnętrznych" obejmują koszty braków stwierdzonych do chwili wysyłki wyrobów do odbiorców. Koszty związane z ujawnieniem wyrobów złej jakości po ich wysyłce ewidencjonuje się na pozostałych kontach analitycznych, przeznaczonych do ewidencji braków zewnętrznych.

- 4.4. W ramach konta "koszty reklamacji i napraw gwarancyjnych wyrobów nie objętych rezerwą na naprawy gwarancyjne" prowadzi się podział kosztów braków umożliwiający wyodrębnienie kosztów powstałych z tytułu: reklamacji, napraw przedprzedażnych oraz napraw gwarancyjnych wykonywanych w zakładzie jak również w ramach serwisu zewnętrznego.

- 4.5. Konto "koszty napraw gwarancyjnych wyrobów objętych rezerwą na naprawy gwarancyjne" występuje tylko w przypadku tworzenia rezerwy na naprawy gwarancyjne/ na co wymagana jest zgoda Ministra/.

- 4.6. Dla ujęcia kosztów braków i strat na brakach według jednostek kalkulacyjnych z podziałem na konta analityczne można wykorzystać "Zestawienie kosztów braków" według załącznika Nr 3.

- 4.7. Wszystkie koszty związane z brakami bez względu na rok produkcji podlegają ewidencji na koncie 509 "Braki". Na koncie tym nie ewidencjonuje się kar umownych zapłaconych z tytułu nieodpowiedniej jakości: zaliczane są one do "Nadzwyczajnych strat niematerialnych" /konto 480/.

- 4.8. Koszty braków pomniejsza się /w ramach konta "Braki" - 509/ o
- a/ uzyskane z braków nienaprawialnych: materiały, odpady i półfabrykaty,
 - b/ sprzedane wyroby uprzednio zabrakowane /nieodpowiadające warunkom technicznym zamówienia, na które były wykonywane/
 - c/ rozszereżenia ze spowodowanie braków,
 - d/ wartość wyrobów niepełnowartościowych/ ustalona komisyjnie

- 4.9. Ostateczne straty na brakach odnosi się:

- a/ przy produkcji jednostkowej i małoseryjnej niepowtarzalnej - w ciężar kosztów zlecenia /jednostki kalkulacyjne/, którego brak dotyczy /poz. "Strata na brakach"/, jeżeli dane zlecenie nie jest jeszcze zakończone,

- w ciężar kosztów wydziałowych odpowiedniego wydziału lub kosztów ogólnozakładowych /poz. "Koszty nieprodukcyjne"/, jeśli dane zlecenie zostało zamknięte np. przy brakach zewnętrznych,

- b/ przy produkcji masowej i wielkoseryjnej - w ciężar kosztów wytworzonych w danym miesiącu wyrobów gotowych lub ich grup, których brak dotyczy /poz. "Strata na brakach"/. Straty z tytułu uznanych reklamacji zachowuje się w ciężar kosztów w miesiącu, w którym reklamację uznano.

- 4.10. Pion Głównego Księgowego koszty strat na brakach, zewnętrznych, oraz wewnętrznych będzie zestawiał na dołączonym wzorze /załącznik Nr 7/ i przekazywał do Działu EE oraz WK w terminie do 20-go każdego następnego miesiąca po okresie sprawozdawczym, a roczne do dnia 5 lutego następnego roku.

ZESTAWIENIE KOSZTÓW DZIAŁALNOŚCI ZAPOBIEGAWCZEJ

Symbol konta	Rodzaj kosztów	O k r e s					
		kwota	% udz.	kwota	% udz.	kwota	% udz.
591-1	Koszty planowania jakości nowych i zmodernizowanych wyrobów						
591-2	Koszty poprawy jakości produkowanych wyrobów						
591-3	Koszty zapewnienia wymaganej jakości materiałów, surowców, i półfabrykatów z zakupu / dostaw kooperacyjnych						
591-4	Koszty planowania kontroli i kierowanie jakością						
591-5	Koszty specjalistycznych środków kontroli						
591-6	Koszty szkolenia w zakresie jakości						
591-7	Koszty realizacji programów motywacyjno-propagandowych na rzecz jakości						
591-8	Koszty badań porównawczych						
591-9	Koszty działań zapobiegawczych wynikających ze sfery użytkowania wyrobów						
591-9	Inne koszty działań zapobiegawczych						
	Koszty działalności zapobiegawczej / ogółem/						

ZESTAWIENIE KOSZTÓW OCENY JAKOŚCI

Symbol konta	Rodzaj kosztów	O k r e s					
		kwota	% udz.	kwota	% udz.	kwota	% udz.
592-1	Koszty oceny dostaw z zakupu / koszty odbiorów jakościowych dostaw/						
592-2	Koszty oceny jakościowych własnych półfabrykatów						
592-3	Koszty odbiorów jakościowych wyrobów gotowych						
592-4	Koszty użytkowanych narzędzi i przyrządów pomiarowych						
592-5	Koszty sprawności technicznej urządzeń pomiarowo-kontrolnych						
592-6	Koszty prób i badań laboratoryjnych						
592-7	Koszty uzyskania znaków jakości, bezpieczeństwa i zgodności z normą						
592-8	Inne koszty oceny jakości						
	Koszty oceny jakości /ogółem/		100		100		100

ZESTAWIENIE KOSZTÓW JAKOŚCI /OGÓLEM /

Lp.	Rodzaj kosztów	X/ A B C	Jedn. miary	OKRES			
1.	Koszty działalności zapobiegawczej	A B C	Tys.zł % %				
2.	Koszty oceny jakości	A B C	tys.zł % %				
3.	Koszty i straty na brakach w tym:	A B C D	tys.zł % % %				
5a	Straty na brakach wewnętrznych	A B C	tys.zł % %				
5b	Straty na brakach zewnętrznych	A B C	tys.zł % %				
4.	Kary umowne za jakość	A C E	tys.zł % %				
5.	Koszty jakości ogółem	A B C D E	tys.zł % % % %				

- X/ A - kwota
 B - wskaźnik struktura
 C - wskaźnik liczony do wartości sprzedaży
 D - wskaźnik liczony do kosztów wytworzenia
 E - wskaźnik liczony do produkcji dodanej lub do zysku

BRAKÓW

ZEWNETRZNE

ch	Reklamacje odbi		
Jed- ro- kal- sze- na 3/	Koszty napraw gwaranc wymag objętych rezerva waranc rawy /500-6/	Braki niespr /500-5/	koszt braków uzysk
ran- ne			

6 17 18 19

